

Det er Forholdene ved Missions- og Menighedshusene. Disse Forsamlingshuse, der som oftest er bygget saa grimme, som det overhovedet kan lade sig gøre, skønt de senere Aar dog har bragt nogen Forandring heri.

Men her er det det samme. Ingen Interesse for opbyggelig Hygge og Feststemning; Farverne graa, graa eller brun Kedsommelighed og fuldstændig Mangel paa Centraldekoration. Omend Midlerne her maaske ofte er smaa, saa koster det ikke mere at faa smukt stemte Farver end de slette, og hvad Centraldekoration angaar, da vil jeg gerne vise hen til det her gengivne Træsnit, Jairi Datter, af den unge Maler og Træskærer, Benjamin Dahlerup. Det er et ret stort og meget interessant Billede, der ved sin sikre og kraftige Teknik, forenet med et fuldt lødigt kunstnerisk Udtryk, egner sig fortrinligt til en Prydelse af disse Rum. Og da dette Billede kan erhverves ved Henvendelse til Kunstneren for et Par hundrede Kroner, saa vil det være overkommeligt for enhver Menighed at anskaffe. Der findes ogsaa mindre Træsnit med religiøs Indhold af Kunstnere som Ernst Zeuthen og Malerinden Frk. Ebba Holm.

Lad i det hele taget Billeder og Blomster komme ind i vore Kirker og Forsamlingshuse, saa at Sindet derinde kan stemmes til livsalig Fest og Andagt.

S. Clod Svensson.

NOGLE VEDVARENDE TÆPPEPLANTER TIL GRAVSTEDER.

Ogsaa »De dødes Haver« er ved at blive prægede af den samme Uro og Søgen efter ny Former, som i de senere Aar saa stærkt har præget de levendes Haver saagodtsom overalt, hvor den vesteuropæiske Kultur er trængt frem. Og (det siger jeg for egen Regning) denne Søgen har ikke været forgæves. Der er virkelig fundet meget af det, man søgte, og mange Haver har derigennem faaet et ikke ringe nyt Tilskud af Skønhed og Rigdom, det de fleste Haver saa haardt har savnet i en Menneskealder eller mere.

Med Hensyn til Kirkegaarde behøver man blot at tænke paa alt det ny, der er tilført Kulturen gennem de nyere store Kirkegaardsparker, f. Eks. Ohlsdorfer Friedhof ved Hamborg. Men der er jo adskillige danske Kirkegaarde, som ikke behøver at skamme sig ved Sammenligningen med de store; thi det er ikke Størrelsen og Udstyrelsens Kostbarhed, det i første Række kommer an paa. Det skønne staar jo heldigvis langtfra altid i ligefremt Forhold til det materielt kostbare, det rige ikke engang, saa vist som Rigdom ikke altid er det samme som Kostbarhed.

Efter Redaktørens Opfordring skal jeg prøve paa i denne og andre Artikler at henlede interesseredes Opmærksomhed paa nogle af de gode smaa Enkeltheder ud af det meget ny, der paa dette Omraade er ved at trænge igennem eller maa ventes snart at ville trænge igennem.

I dette Stykke skal omtales nogle faa af de bedste vedvarende, tæppedannende Planter, egnede til Beklædning af Grave. Senere kommer Turen til forskellige gode Kantplanter, til nogle velegnede Blomsterplanter og til Stens Anvendelse paa Gravsteder.

Som en Slags Tæppe over Grave har *Vedbend* været anvendt i umindelige Tider og bør fremdeles anvendes, hvor Ejerens Smag og Skyggeforholdene taler derfor. *Vedbend* stiller mindre Krav end de fleste andre Planter til Pleje, Lys og Næring, i alt Fald, naar de først er kommen i Vækst, hvilket iøvrigt ofte volder Vanskeligheder, naar Planterne ikke har været for kultiverede i Potter. Et Tæppe af *Vedbend*, navnlig den smaabladede, gennemplantet med Vintergækker er i sig selv fortryllende og den symbolske Magt i Billedet vil have særlige Betingelser for at gøre sig gældende paa Grave. Udover Vintergækker og maaske enkelte andre nøjsomme Løgvækster, findes kun faa Planter, der taaler nært Naboskab med de graadige *Vedbend*, Roser i hvert Fald slet ikke.

Mange ønsker gerne Græs paa Gravsteder og mangt et Gravsted har forsøgsvis været tilsaet med Plænegræs. Men den Slags Græs er ikke til at holde ordentlig paa saa lille et Omraade, selv om der ofres megen Tid til Klipping og anden Pleje. Men nu er der, for ikke saa mange Aar siden, indført en Græsart fra Pyrenæerne, som jeg venter mig meget af, ikke mindst til Gravbeklædning. Den hedder *Festuca crinum ursi*. Jeg kalder den ofte med det noget lettere Navn »Bjørnegræs«, baade fordi *ursi* betyder Bjørn, og fordi Græsset i sin Bygning og Maade at gro paa ligner en tyk, tæt Bjørnepels, kun ikke i Farven, der er saa frisk, glinsende græsgrøn, at det ligefrem gør godt at se paa den. Straaene er ikke baandede, fladtrykte som hos de fleste Græsarter, men tynde og trinde som Traade, og de væver sig sammen som Filt. En »Pels« af Bjørnegræs, f. Eks. $1 \times \frac{1}{2}$ m stor, »lagt« over en Grav, vil sikkert i de flestes Øjne maale sig med eller overgaa i Skønhed hvad som helst, der alm. anvendes til samme Brug, saasom Roser, *Vedbend*, Udplantningsplanter o. s. v. Et saadant Bjørnegræstæppe trænger ikke til nogen Prydelse. Selvom det klæder næsten alt andet, det kan komme i Berøring med paa et Gravsted, baade Sten af alle Slags, og Blomster, kan jeg dog ikke anbefale at spække det med mange Blomster, fordi jeg synes, Bjørnegræssets kønne, rene, rolige Virkning bør have Lov at gøre sig fuldt gældende. Denne Virkning kan næppe lide nævneværdigt, naar der kun anvendes faa Blomster, samlede i den ene Ende af Tæppet, f. Eks. foran Mindestenen. De nogle Steder populære, men langtfra kønne Zinkkræmmerhuse kan her komme i god Brug, stukket ned og skjult i Græsset, saa det ser ud, som om Blomsterne kommer lige op af Græsset. Intet klæder Blomster saa kønt som denne grønne, tætte Græsbund. Det kan ogsaa gaa an at plante en enkelt Blomsterplante i Græsset, f. Eks. foran Mindestenen, naar man vælger en Art med naturlig pæn og passende lav Vækst, men tillige kraftig og nøjsom nok til at kunne hævde sig mod Bjørnegræsset, som hurtig kvæler svage Planter, og det meste Ukrudt med, naar Tæppet først er vokset sammen. Blomsterne skal være anelige nok enten ved Størrelse og individuel Skønhed eller ved Mængden, og Farverne skal være rene og rolige. Disse Fordringer indfries bedst af Arter som *Potentilla Willmottiae* (rosa), *P. Gibson scarlet* (høj-rød), *Geum Mrs. Bradshaw* (orangerød), kraftigvoksende *Heuchera* (røde og rosa), *Incarvillea* (rød), *Anthericum* eller Paradislilje (hvid), *Geranium grandiflorum* (lyseblaa) og flere andre.

Foruden Skønheden har Bjørnegræsset mange andre gode Egenskaber. Det taaler en Del Tørke. Det er overordentlig nøjsomt med Næring, ja, det bliver

smukkest i en næringsfattig og ret tør Jord. Det skal paa en saadan Jord ikke omplantes saa tit, maaske kun hver 3—4 Aar, medens det paa god Jord skal omplantes helst hver andet Aar, indtil Jorden er udpint nok. Det blomstrer i Reglen kun sparsomt eller slet ikke. Det skal aldrig klippes eller kantstikkes, idet dets Skønhed bedst kommer til sin Ret, naar det gror, som det vil, og lægger sig ud med sine karakteristiske, tykke, blødt afrundede Rande mod de omgivende Gange. Det giver ingen underjordiske Udløbere, men lægger sig over Jorden i brede, flade Puder, der hurtigt gror sammen til et Tæppe, naar Planterne sættes med en Af-

Gravsted indhegnet med Stendige og beplantet med Stenhøjsplanter (Aarhus Kirkegaard).

stand af 10—20 cm, alt efter Jordens Beskaffenhed. Det er overordentlig let at dele og omplante og derfor, skønt ret ny i Kultur, allerede ganske billig. Ved Omplantningen gror hver Plante, næsten lige meget hvor skødesløst den behandles. Naar Bjørnegræs købes i Blokke, hvilket formentlig vil være det billigste fra de fleste Gartnerier, der fører det, kan man vel i Reglen regne med, at hver Blok kan deles i en halv Snes Smaaplanter eller mere. Plantning kan foretages paa en hvilken som helst Aarstid, men efter Sommerplantning maa naturligvis vandes nogle Gange. Rigelig Sol skal Bjørnegræs have for at udfolde sig i sin fulde Skønhed.

En anden god og smuk Plante til Beklædning af Grave er den graa *Thymus lanuginosus*. I Egenskaber og Livskrav har den meget tilfælles med Bjørnegræs, ogsaa »Manglen« af Blomster, hvilken Mangel dog hos disse to Arter er et For-

trin, fordi Løvtæpperne netop af denne Grund er saa smukke, som de aldrig kan blive hos mere rigtblomstrende Planter. *Thymus lanuginosus* eller »Graa Tæppe-Timian«, som den passende kunde kaldes, har ganske smaa, runde Blade, haarede og matte, graagrønne med forkellige Afskygninger hen efter graalilla og graablaa, et dejligt Farvespil. Naar den breder sit knudrede Løvtæppe ud over en større Flade, en Grav f. Eks., virker den umiddelbar tiltalende, fin og beskeden og dog fængslende enhver ved sin Skønhed og Ejendommelighed. Det er ikke til at forklare, hvori dens Skønheds Magt bestaar. Den gør ikke mindste Indtryk af at ville tage sig ud. Dens Blomster er faa, mat blegrøde, og skønt de klæder Løvet graa saa kønt som tænkeligt, er de alt andet end iøjnefaldende. Ser man for første Gang et nyt plantet Eksempel, vil man aldrig tænke sig, at denne uanselige graa Skabning kan blive saa indtagende, som den bliver, naar den faar Lov at gro i Fred et Par Aar. Og jo ældre den bliver, des kønnere bliver den. Den kan staa mange Aar paa samme Plet uden Omplantning. Ganske særlig fordelagtig tager den sig ud paa et lidt ophøjet Bed, indfattet med Sten, enten Natursten eller Kunststen. *Thymus lanuginosus* kræver ligeledes Vokseforhold som Bjørnegræs, altsaa fuld Sol og en ikke for fugtig Jord.

Virkninger af ganske anden Art udøves af de blomstrende Tæppeplanter, af hvilke flere er fortrinligt egnede til ensartede Tæpper paa Grave. Nogle af de haardføre, letteste at dyrke, kønneste og mest rigtblomstrende er *Aubrietia*-Sorterne. Af disse foretrækker jeg *Aubrietia Campbelli*. Den holder sig lav, og den bevarer sit smukke, graagrønne Løv i fastere Tæppe end andre *Aubrietia*, jeg kender, ogsaa efter Blomstringen, ja, Aaret rundt. Dens Blomsters Farvespil i usædvanlig mange og rige Nuancer omkring lilla, ud til rosalilla til den ene Side og blaalilla til den anden Side, er saa kønt, at det ikke overgaas af nogen anden Art eller Form af *Aubrietia*. Den begynder tidligt at blomstre og giver Flor efter Flor fra først i Maj til hen i Juni, ofte er Løvet næsten skjult af Blomstermylderet.

Andre gode *Aubrietia* er den mørkviolette *Dr. Mules*, den lidt lysere, meget rigtblomstrende *Purple Robe*, den lyslilla, storblomstrende *Lavender*, den lysrosa *Moerheimi* og den ren lilla, lave *tauricola*. Sorterne med røde Blomster, f. Eks. *Fire King* og *Crimson King*, er i Reglen ikke saa rigtblomstrende og ofte noget lunefulde og vanskelige. *Aubrietia* stiller ikke store Krav til Livet. De bliver bedst i fuld Sol og tør Jord.

Der kunde nævnes en lang Række af gode, tæppedannende Planter, egnede til Gravsteder og ikke givende de omtalte noget efter, men Omtale af disse maa helst vente, til der kan vises nogle Billeder af dem i Anvendelse paa Gravsteder.

Aksel Olsen.